

**AZƏRBAYCAN RESPUBLİKASI MÜDAFİƏ NAZİRLİYİ
SİLAHLI QÜVVƏLƏRİN HƏRBİ AKADEMİYASI**

**ELMİ MƏQALƏLƏRİN YAZILMA
METODİKASI**

Metodiki vəsait

**Azərbaycan Respublikası Təhsil nazirinin
03.12.2014-cü il tarixli 1206 №-li əmri
əsasında nəşr hüququ (qrif) verilmişdir**

Bakı – 2015

Baş məsləhətçi:

Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin Hərbi Akademiyasının rəisi **general-leytenant Heydər Piriyev**.

Elmi redaktorlar:

H.Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbinin Fizika-riyaziyyat kafedrasının professoru, f-r.e.d., dos. **Azad Bayramov**;

H.Əliyev adına Azərbaycan Ali Hərbi Məktəbinin Tədris şöbəsinin Elmi bölmə rəisinin köməkçisi, t.e.n., dos. **Akif Quliyev**.

METODİKİ VƏSAİTİ HAZIRLAYANLAR:

Hərbi Akademiyanın Adyunktura və Elm şöbəsi rəisinin müavini (professor) – Adyunktura rəisi, texnika üzrə fəlsəfə doktoru, polkovnik **Talıbov Ə.M**;

Hərbi Akademiyanın Adyunktura və Elm şöbəsinin rəisi – professor, texnika elmləri namizədi, dosent, polkovnik **Həşimov E.Q.**

Rəyçilər:

Azərbaycan Memarlıq və İnşaat Universitetinin fizika kafedrasının müdiri, f-r.e.d., prof. **Tahir Pənahov**;

Silahlı Qüvvələrin Hərbi Akademiyasının Adyunktura və Elm şöbəsinin professor-məsləhətçisi, f.e.d., prof. **Qorxmaz Vəliyev**.

Texniki redaktor:

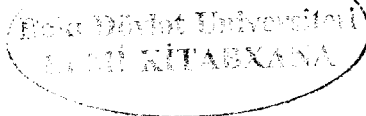
Silahlı Qüvvələrin Hərbi Akademiyasının Adyunktura və Elm şöbəsinin redaksiya bölməsinin operatoru, çavuş **Jalə Mürsəlova**.

Bu metodiki vəsait Silahlı Qüvvələrin Hərbi Akademiyasında təhsil alan magistr və adyunktlara (dissertantlara) apardıqları elmi-tədqiqat işlərini şərh etmək üçün elmi məqalələri yazmaqda köməklik məqsədi ilə hazırlanmışdır.

Metodiki vəsait Azərbaycan Respublikası Təhsil Nazirliyinin ali təhsil sahəsində normativ sənədləri, o cümlədən təhsil prosesinin təşkili və planlaşdırılmasına modul yanaşmanı əks etdirən Boloniya bəyannaməsinin tələbləri əsasında işlənib hazırlanmışdır.

Metodiki vəsaitdə məqalənin yazılmasına dair təsbit olunmuş material özünün funksionallığı baxımından təhsilin magistratura və adyunktura səviyyəsini əhatə etməklə yanaşı, xüsusi təyinatlı ali təhsil müəssisələrində istifadə imkanlarını da artırır.

Metodiki vəsait Silahlı Qüvvələrin Hərbi Akademiyasının Elmi Şurasının 25.10.2014-cü il tarixli iclasının qərarı ilə (protokol № 7) təsdiq edilmişdir.

Giriş

Silahlı Qüvvələrin Hərbi Akademiyasında yeni tədris sisteminin tətbiqi prosesi dinləyicilərin müstəqil fəaliyyət saatlarının həcmnin artması ilə müşayiət olunur. Belə bir vəziyyət isə öz növbəsində dinləyicilərin biliyinə, yazı işlərinin – məqalə və referatların hazırlanmasına, o cümlədən elmi-tədqiqat işlərinin yerinə yetirilməsinə istiqamətlənən cari nəzarətin əhəmiyyətini daha da artırır [5]. Öyrənməyi bacarmaq – dərslərlər, dərslər vəsaitləri, dövrü ədəbiyyat və digər müvafiq tədris vəsaitləri və texnologiyalarla işləmək, elm sahəsinin fəal iştirakçısına çevrilmək kimi gündəlik və plana uyğun fəaliyyətlərin müstəqil yaradıcılığı zəminində inkişaf zərurətini yaradır. Bu istiqamətdə dinləyicilər qarşısında başlanğıc olaraq elmi məqalələr yazmaq bacarığının formalaşdırılması missiyası dayanır. Dinləyicilərə ortaya çıxan məsələlərin həllində birinci mətnlə işləmək, daha sonra yeni – ikinci mətn yaratmaq və elmi-tədqiqat işlərini aparmaq tövsiyə olunur. Məhz bu prosesdə dinləyicilər informasiyanın əldə olunması, kodlaşdırılması və işlənməsini müstəqil həyata keçirmək vərdislərinə yiyələnirlər. Bu fəaliyyətlər arasında elmi məqalənin hazırlanmasının da əhəmiyyəti böyükdür. Məqalə hazırlamaq magistr dissertasiyasının yerinə yetirilməsində və elmi-tədqiqat işlərinin işıqlandırılmasında əsas mərhələlərindən biri kimi çıxış edir. Belə ki, məqalənin hazırlanması prosesində dinləyicilərin müstəqil elmi informasiyanı axtarma, əldə etmə, toplama, ümumiləşdirmə, təhlil etmə, istiqamətləndirmə və yeni kontekstdə dövriyyəyə daxil etmə kimi keyfiyyətləri bir daha təkmilləşir. Məhz bu təcrübə nəticəsində əldə olunan biliklər onları magistr və doktorluq dissertasiyalarının elmi təhlilinin effektiv formada yerinə yetirilməsinə gətirib çıxarır.

Mövcud metodiki vəsait bu baxımdan dinləyicilərə müvafiq sahədə ümumi köməklik göstərməklə yanaşı, eyni zamanda mətnlər üzərində işləməkdə, informasiyaların ümumiləşdirilməsi yollarının üzə çıxarılmasında və ən nəhayət, hazırladıqları elmi məqalələrin təqdimatlarının keçirilməsində bələdçilik edəcəkdir. Hərbi təhsil sistemində, xüsusilə magistr və doktorluq pilləsində müəllif-

lər tərəfindən hazırlanmış bu ilk metodiki tövsiyədə dinləyicilər bir daha ilkin mətnlərlə işləmək metodikası ilə tanış olacaq, annotasiyalar yazacaq, nəticələr verəcək və nəhayət, dolğun şəkildə məqalə hazırlamağın metodoloji üsullarına yiyələnəcəklər. Bu baxımdan mövcud metodiki vəsaitdə elmi məqalənin tərtibat prinsipləri, metodları, reallaşdırma mərhələləri, yazılış üslubu və qiymətləndirilməsi meyarları geniş metodiki aspektdə öz əksini tapmışdır.

Metodiki vəsaitin oxunaqlılığını, dinləyicilərin vaxtdan səmərəli istifadə etmək imkanlarını artırmaq məqsədilə vəsaitin sonunda zəruri olan terminlər lüğəti verilmişdir. Bu vəsaitdə istifadə olunmuş ədəbiyyat siyahısı mövcud vəsaitin hazırlanmasında ancaq qaynaq elementi kimi deyil, eyni zamanda məqalənin daha geniş mahiyyətdə mənimsənilməsi istiqamətində əlavə metodoloji mənbə rolunda çıxış edir.

1. Elmi məqalə haqqında ümumi məlumat

Elmi məqalə – aparılmış elmi-tədqiqat işlərinin nəticələrini şərh etmək məqsədilə yekunlaşdırılmış əsər (birinci mətn) və ya ümumi mövzular üzrə dərc edilmiş digər məqalələrin təhlilinə həsr olunmuş icmaldır (ikinci məndir). Birinci mətn sayılan elmi məqalədə müəllif apardığı tədqiqat işinin mühüm informasiyalarını elə şərh edir ki, bu məqaləni oxuyanlar tədqiqatı təhlil edə, eksperimentləri təkrarlaya, o cümlədən müəllifin düşüncələrini və aldığı nəticələri qiymətləndirə bilsin. Xülasə şəklində yazılmış elmi məqalənin (ikinci mətnin) məqsədi – nəşr edilmiş digər məlumatların (əsərlərin) ümumiləşdirilməsi, təhlili, qiymətləndirilməsi və ya sintezindən ibarətdir [2, 4].

Elmi məqalələrin əsas təqdimat forması nəşr formasıdır. Lakin müasir dövrdə internet texnologiyasının inkişafı ilə əlaqədar olaraq bəzi mətbəələr (təşkilatlar) elmi məqalələrin elektron formasını müxtəlif saytlarda yerləşdirməklə oxuculara təqdim edirlər.

Məqalənin həcmcə çox böyük olmaması tədqiqatçı yaradıcılığının müxtəlif baxışlarını araşdırmağa imkan yaradır. Məqalə çox vaxt böyük tədqiqatın bir hissəsi kimi də nəşr olunur.

Elmi məqalə müstəqil yazılı təhlil işi olmaqla, müxtəlif mənbələr və orijinal müəllif nəticələrinə əsasən ideya, konsepsiya, nöqtəyi-nəzər və baxışların ümumiləşdirilməsi forması kimi çıxış edir. Məqalə yazan adyunktlar, magistrantlar müvafiq problemə analitik və konkret fikir bildirmələri məqsədilə bu sahə üzrə mövcud materialları oxumalı və təhlil əsasında məntiqi nəticələr çıxarmaqla məzmunu düzgün icmalda təqdim etməyi bacarmalıdırlar.

Tədqiqatçının elmi fəaliyyətinin əsas nəticələri onun dərc etdiyi elmi nəşrlərdə əks olunur. Elmi işin əsas məqsədi – müəllifin işinin nəticələrini digər tədqiqatçılara göstərmək və bu nəticələrin aid olduğu tədqiqat sahəsində prioritetliyi təyin etməkdir.

Tədqiqatçıların elmi fəaliyyətlərinin nəticələrini əks etdirən nəşrlərin bir neçə növü mövcuddur. Buraya monoqrafiya, məruzə tezisləri və məqalə daxildir. Monoqrafiya – təyin olunmuş mövzu üzrə dərin və geniş şəkildə aparılmış tədqiqat nəticələrini əks etdirən elmi əsərdir. Monoqrafiyanın hazırlanması gərgin iş və çox vaxt tələb etdiyindən bu növ elmi əsərlər nadir hallarda hazırlanır. Məruzə tezisləri, adətən, 1–2 səhifədən ibarət olan nəşrdir. Bu tezislər tədqiqat nəticələrini kifayət qədər açıqlamaq imkanına malik olmadığından elm dünyasında geniş maraq doğurmur və buna görə də məruzə tezisləri elmi nəşr kimi qəbul edilmir. Elmi nəşrlər sırasında ən böyük maraq kəsb edən nəşr elmi məqalələr sayılır. Elmi məqalələr resenziyalı və resenziyasız ola bilər. Buraya konfrans materialını əks etdirən məqalələr də aiddir.

Elmi məqalə – aparılmış tədqiqat işinin aktuallığı, hesabatı və nəticələrini lakonik və aydın şəkildə əks etdirməlidir. Oxucunun bu məqaləyə lazımı qiymət verə bilməsi üçün məqalədə kifayət qədər məlumat, əsaslandırıcı material və informasiya mənbələrinə istinadlar olmalıdır. Məqalə yeni nəzəri və praktiki tədqiqatların nəticələri olub, mümkün qədər mükəmməl redaktə olunmalı və elmi məqalələrin tərtibinə qoyulan tələblərə cavab verməlidir.

Elmi məqalə yazmaq üçün ilk növbədə onun planını tərtib etmək və elmi üslubun tələbinə riayət etmək lazımdır. Bu, məqalənin oxucu tərəfindən birmənalı qəbul edilməsini və onda verilən

məlumatların qiymətləndirilməsini təmin edir. Elmi üslubun əsas xüsusiyyətləri – məntiqlilik və obyektivlikdir.

Elmi məqalə intellektual yaradıcılıq məhsulu olmaqla, müxtəlif fikirlər əsasında ideyaların analizi forması kimi oxucuya çatdırılır. O, baxılan məsələ haqqında faktiki məlumat və nəticələri əks etdirməklə ixtisas üzrə elmi-praktiki ədəbiyyatın dərinədən öyrənilməsinə, müvafiq statistik informasiyanın geniş təhlilinə əsasən yerinə yetirilir. Elmi məqalədə mövzu üzrə suallar cavablandırılır. Bununla belə, elmi məqalə mexaniki nəqlə deyil, mahiyyətin ifadə edilməsidir. Adyunktun (magistranın) hazırladığı elmi məqalə daha üstün tələbləri əhatə etməli, yəni baxılan məsələ daha dərinədən əsaslandırılmalıdır. Hər bir elmi məqalədə problemin qoyuluşu və onun işlənməsi elmin və müvafiq təcrübənin aktual inkişaf tendensiyaları ilə əlaqəli şəkildə öz həllini tapmalıdır. Elmi məqalənin hazırlanması üçün bir sıra xüsusiyyətlər nəzərə alınır və adyunktun (magistrandan) aşağıdakı müvafiq təcrübə və bacarıqlar tələb edilir:

- dövrü nəşrlərlə müstəqil işləmək;
- konkret materialı müstəqil şəkildə seçmək, sistemləşdirmək və təhlil etmək;
- təyin edilmiş mövzu üzrə uyğun gələn nəticə və təklifləri formalaşdırmaq;
- fikirləri düzgün və sadə yazılış formasında ifadə etmək, o cümlədən işin düzgün hazırlanaraq təqdimatını vermək.

Elmi məqalədə açıq arqumentlər, mülahizələr və müqayisələr əks olunmalıdır. Burada material məntiqi mülahizə və konstataciya formasında verilir. Məqalədə material obyektiv şəkildə şərh edilməli, konkretləşdirilməli və dəqiqliklə öz əksini tapmalıdır. Məqalə məlumat vermək, axtarış, signalverici və kommunikativ ünvanlı olma kimi bir sıra funksiyaları özündə əks etdirir.

2. Elmi məqalənin strukturu

Elmi məqalədə tədqiq edilən məsələ üzrə müasir analiz, işin məqsədi, aktuallığı, tədqiqatın metodları, müzakirəyə çıxarılan məlumat və nəticələr mümkün qədər lakonik və aydın şəkildə verilməlidir. Məqalə tədqiqatçının apardığı eksperimentlərin, hərbi xidmət (istehsalat) təcrübəsinin ümumiləşdirilməsinin, eyni zamanda baxılan sahə üzrə məlumatların analitik xülasəsinə əsasən yazıla bilər.

Elmi məqalə əsasən aşağıdakı hissələri əks etdirməlidir:

1. Annotasiya (xülasə)
2. Giriş
3. Əsas hissə
4. Nəticələr
5. İstifadə edilmiş ədəbiyyat.

Elmi məqalənin **annotasiyası** aparılmış tədqiqat işinin (təcrübənin) mahiyyətini tam əks etdirməklə, çox yığcam, informativ, spesifik və aydın olmalıdır [1]. Annotasiya – məqalənin qısa, ümumiləşdirilmiş səciyyəsidir və onun əhəmiyyətini və qiymətləndirilməsini də özündə əks etdirir. Müəllif annotasiyanı elə yazmalıdır ki, məqalənin mahiyyətini oxucuya olduğu kimi şərh edə bilsin. Bəzi hallarda düzgün yazılmayan annotasiya elmi yeniliklərə malik olan qiymətli bir məqaləni oxucu üçün maraqsız edir. Məqalənin annotasiyasının geniş məzmununda olması tələb edilmir. O, mətndəki sualları onların məzmununu açıqlamadan sadalayır, o cümlədən konkret suala cavab verir: «Məqalədə söhbət nədən gedir?». Annotasiya eyni zamanda məqalənin yayılması və axtarışını asanlaşdırmaq məqsədilə informasiya axtarış xidmətləri və brauzerlər tərəfindən məqalənin indekslərini işləyib hazırlamaq üçün istifadə olunaraq məlumat banklarına daxil edilir.

Giriş mətnin başlanğıc hissəsidir. O, oxucuya məqalənin əsas hissəsində ifadə olunmuş materiallara köklənmə məqsədi daşıyır, tədqiqatın nəzəri və praktiki əhəmiyyətini əks etdirən aktuallığı əsaslandırır [1].

Aktuallıq – müasir dövrdə problemin həllinin nə dərəcədə vacib olduğunu göstərir. Burada problemin mahiyyəti, fərqləndirici xüsusiyyətləri, hələtmə mürəkkəbliyi, elmi təhlil tələbi və öyrənilməsi istiqamətindəki aspektlər öz əksini tapır. Daha sonra mövcud tədqiqat sahəsində əvvəlcə görülmüş işlər əsaslandırılmış şəkildə sadalanaraq konstataasiya olunur. Girişdə baxılan sahə üzrə mənbələrin və eksperimental məlumatların icmalı, əsas anlayış və terminlərin dəqiqləşdirilməsi və tədqiqat metodları göstərilir. Bununla belə, məqalənin girişində mütləq qaydada tədqiqatın məqsəd və vəzifələri öz əksini tapmalıdır. Məqsəd aparılan elmi-tədqiqat işinin nəticəsi olaraq, əldə edilməsi planlaşdırılan hədəflərdir. Müəllifin mövzunu seçərkən tədqiqat işinin qarşıya qoyduğu məqsəd və tapşırıqları dəqiqliklə dərk etməsi çox vacibdir. Məqalənin strukturu tədqiqatın tapşırıqlar dairəsindən irəli gələn konkret istiqamətləri səciyyələndirir. Tədqiqatın məqsədinin ifadə edilməsi proqramın növbəti elementidir. Bu tapşırığı qısa vaxtda və müvəffəqiyyətlə yerinə yetirmək məqsədilə belə bir suala cavab vermək lazımdır: “Apardığın tədqiqat işi nəticəsində nə yaratmaq istəyirsən?”.

Elmi məqalənin zəruriliyini əsaslandırdıqdan sonra baxılan problemin hazırkı öyrənilmə vəziyyəti barədə məlumat vermək lazımdır. Eyni zamanda müəllif sadəcə məlumat və nəticələrin sadalanması ilə kifayətlənməməli, onların təhlilini aparmalı, digər tədqiqatçılar tərəfindən bu məsələyə baxılmadığını göstərməlidir.

Beləliklə, məqalənin giriş hissəsində müəllifin müəyyən etdiyi yeni istiqamətlərin qoyuluşu baş verir, bu da öz növbəsində məqaləyə təkrar olunmazlıq və yenilik verir.

Tədqiqat işinin nəticəsində əldə oluna bilər: yeni metodika, təsnifat, yeni proqram və ya plan, alqoritm, tərkib, məlum texnologiyanın yeni variantı, metodiki iş və sairə. İstiqamətindən və yazılış formasından asılı olaraq məqalədə ifadə edilən məqsədlər, adətən, “müəyyənləşdirməlik”, “aydınlaşdırmaıyıq”, “tərtib etməliyəik”, “əsaslandırmaıyıq”, “yoxlamaıyıq”, “təyin etməliyəik”, “yaratmaıyıq”, “qurmaıyıq” sözləri ilə yekunlaşmalıdır [8].

Girişin həcmi bütün məqalə həcmının 10–15%-dən çox olmalıdır.

Elmi məqalənin əsas hissəsini mövzunun açıqlanması təşkil edir. O, həcminə görə daha tutumlu, geniş və əhəmiyyətlidir. Burada məqalənin başlıca tezisləri əsaslandırılır, müzakirə olunacaq məsələlərlə əlaqədar geniş arqumentlər ortaya qoyulur, hipotezlər irəli sürülür, tədqiqatın nəticələri və praktiki əhəmiyyəti açıqlanır. Məqalənin əsas hissəsinin monoloq xarakterli və konspekt üslubunda olmaması vacibdir. Əsas hissədə müəllif öz mövqeyini arqumentləşdirməklə bərabər digər tədqiqatçıların mövqeyi də təhlil olunur, qiymətləndirilir və bu istiqamətdə təsdiqləmələr və təkziblər aparılır. Məqalənin əsas hissəsinin dialoq formasında verilməsi işlənən materialı digər mənbələrdən köçürülməsi ilə bağlı tənqidlərdən uzaqlaşdırır.

Əsas hissənin planı müxtəlif metodlardan istifadə edilməklə tərtib oluna bilər. Bu metodlar təsnifat (*empirik tədqiqatlar*), tipoloji (*nəzəri tədqiqatlar*) və mərhələlər (*tarixi tədqiqatlar*) konfigurasiyasını əhatə edir.

Yuxarıda göstərilənləri nəzərə alaraq, tədqiqatçıdan aşağıdakı bacarıqlar tələb olunur:

– tədqiqat işlərini aparmaq məqsədilə mövcud vasitələrdən (üsullardan) istifadə etmək və ya özünün təsdiqlənmiş yeni vasitə və üsullarını yaratmaq;

– əldə etdiyi nəticələri təhlil etmək və bu nəticələrin tədqiqat işi üçün yeni və yararlı olmasını müəyyən etmək.

Eksperimentlərin keçirilməsi ilə aparılan tədqiqat işlərinə həsr olunmuş məqalədə müəllif bu eksperimentlərin icra metodlarını, alınan nəticələrin dəqiqliyini və onların işlənmə prosesini açıqlamalıdır. Bu məlumatlar məqalədə verilmədikdə alınan nəticələrin dəqiqliyi və reallığı şübhə doğurur.

Məqalənin hazırlanma mərhələsində icra olunmalı tapşırıqlardan biri – işin nəticələrinin şərh və onun təqdimatıdır. Tədqiqatın nəticələrini cədvəl, qrafik və diaqramlardan istifadə etməklə əyani şəkildə təqdim etmək daha məqsədəuyğundur.

Nəticələr mətnin son hissəsində verilir. Burada tədqiqatın əsas suallarının cavabları əks etdirilir. Məqalənin yazılışı zamanı müəllifin qarşısında "Hansı fikri çatdırmaq istəyirsən?" sualı dayandıqda, tədqiqatın sonunda "Fikrini necə çatdırıb bildin?" sualı qoyulur. Bu, ilk növbədə müəllifin qarşısında qoyulan və digər tədqiqatçıların toxunmadıqları məsələləri necə təhlil etdiyindən, daha sonra gənc tədqiqatçının əldə etdiyi nəticələrdən, praktiki tövsiyə və ümumiləşdirmələrdən asılıdır. Burada mövzunun sonrakı perspektiv inkişafını səciyyələndirən istiqamətlərə də yer ayrılır. Həcmcə böyük olmayan, nəticə baxımından mühüm əhəmiyyət kəsb edən təsdiq edilmiş məlumat da nəticələr hissəsindən kənar qalmamalıdır. Nəticələr tezis xarakterli olmalı və aparılmış tədqiqat işinə aid olmalıdır. Annotasiya tədqiqat zamanı hansı işin görülməsini, nəticələr isə nəyin əldə edilməsini göstərir. Nəticəni bir neçə dolğun cümlə ilə əks etdirmək kifayətdir [6, 10].

Hər bir məqalə istifadə edilmiş **ədəbiyyat siyahısı** ilə yekunlaşmalıdır [1]. Kitab və məqalələrin, o cümlədən internet saytlarının siyahısı tələb edilən rekvizitlərdə məqalədə edilən istinad ardıcılığı ilə yazılır. Məqalədə ədəbiyyata edilən istinadlar mətnə olan kvadrat mötərizələrdə ədəbiyyat siyahısında verilmiş mənbənin sıra sayını və müvafiq səhifəsini qeyd etməklə göstərilir.

3. Elmi məqalənin yazılma qaydası

Elmi məqalə yazmağa yeni başlayan müəllif öz fikir və ideyalarını aydınlaşdırmalı, dəqiqləşdirməli və onları cəmləşdirərək ümumiləşdirməyi bacarmalıdır. Məqalənin üzərində aparılan əsas iş, onun ilkin variantını yazdıqdan sonra başlayır. Belə ki, ilkin variantdan lazımsız material çıxarılır, fikirlər məntiqlə və qanunauyğun şəkildə ifadə olunur, mətnə əlavələr, dəyişikliklər edilir və s. Bəzi hallarda məqalənin ilkin variantının üç-dörd dəfə redaktə edilməsi onun dolğun və dürüst bir elmi əsər olması üçün kifayət deyildir. Müəllif istəyinə nail olmaq üçün ısrarlı, təmkinli və dözümlü olmalıdır. Beləliklə, müəllifin düşüncəsində yaranmış elmi fikirlərin əsasında elmi məqalənin formalaşması və məqsədlərin

təyin edilməsi baş verir. Bu zaman düşüncə prosesində hiss intuisiyası ilə əlaqəli olan elmi fikir şüur-nitq mərhələsindən əvvəl formalaşır. Lakin hiss intuisiyası müəllifin təcrübəsi ilə deyil, onun dərin duyğu hissləri ilə əlaqəlidir.

Elmi məqalənin yazılma prosesi iki və daha çox formalaşmış üsulun icrasından ibarət ola bilər. Elmi iş yazmağın ən məhsuldar üsulu müəllifin fikirlərinin ardıcıl məntiqlə tezislər şəklində tərtib edilməsidir. Müəllif bütün fikirlərini, hətta elmi işin ümumi çərçivəsinə uyğun gəlməyən fikirlərini belə qeyd etməlidir. Bu, gələcəkdə elmi işin vəzifə və məqsədlərini müəyyən etməkdə öz bəhrəsini verəcəkdir.

Bir çox müəllif digər bir üsuldən istifadə edir. Onlar məqaləni yazarkən mövzuya dair bildikləri bütün məlumatı kağız üzərinə köçürürlər. Belə bir məqalənin “çiy” olmasına baxmayaraq, müəllifin yeni təəssürat və fikirlərini ifadə etməsi vacibdir. Məqalə bir müddət toxunulmaz qalır və müəllif onun haqqında düşünür. Müəyyən bir müddət keçdikdən sonra müəllif məqaləni redaktə etməyə başlayır. Məqaləyə hər hansı bir materialın əlavə edilməsinə və onda digər dəyişikliklərin edilməsinə ehtiyac duyulmadıqda, redaktə işi yekunlaşmış hesab edilir. Yadda saxlamaq lazımdır ki, fikirlərin məqalə şəklində ifadə edilməsində hamı çətinlik çəkir və özünə hörmətlə yanaşan hər bir tədqiqatçı mükəmməl olmayan məqaləni heç vaxt oxuculara təqdim etmir.

Yaxşı yazılmış məqalə tədqiqat işinin məntiqi yekunlaşmasının göstəricisidir. Ona görə də tədqiqat işinin aparılması sahəsində təkmilləşməklə bərabər, məqalə yazmaq sahəsində də təcrübəni artırmaq vacibdir.

Konkret problematika ilə bağlı ədəbiyyatın (xüsusilə müzakirə formasında) öyrənilməsi müəllifə elmi məqalənin yazılmasında köməklik göstərə bilər. Elmi nəzəriyyələrin, konsepsiyaların, baxış nöqtələrinin öyrənilməsi müəllifi onun iradəsindən asılı olmayaraq həm maraqlandırmğa başlayır, həm də onu müzakirənin qi-yabi iştirakçısı edir. Bu proses müəllifdə məntiqi olaraq şəxsi, başqalarından fərqləndirən düşüncə tərzini yaradır. Elmi problematika-

ya yaranmış marağ zehni gərginliyinə görə gerçək elmi müzakirəyə bərabərdir.

Yeni başlayan tədqiqatçılarda bir çox tələblərə cavab verən elmi işin yazılması 1–3 aya başa gəlir. Lakin qeyd etmək lazımdır ki, başa çatdırılmış elmi işin elmi-nəzəri səviyyəsi müəllifin magistratura və doktorantura zamanı aldığı təcrübəni üstələyir. İlk elmi məqalə dərc edildikdən sonra gənc tədqiqatçıda nəinki öz gücünə inam hissi, eyni zamanda elmi-tədqiqat işlərini davam etdirməyə istək yaranır.

Beləliklə, elmi məqaləni yazarkən aşağıdakı işlərin ardıcılığına riayət etmək lazımdır [3]:

- məqalə yazmağa hazırlığınızı və bu məqalənin açıq şəkildə dərc edilməsinə icazə verilməsini dəqiqləşdirməyə;
- məqalənin yazılma planını tərtib etməyə;
- məqaləyə aid olan bütün lazımi materialı (məqalələri, kitabları, patentləri və s.) tapmağa və onları təhlil etməyə;
- tədqiqatın aktuallığını və qoyulan tapşırığın yerinə yetirilmə yollarını ifadə edən məqalənin giriş hissəsini yazmağa;
- məqalənin adını müəyyən etməyə;
- məqalənin əsas hissəsində eksperimentlərin metodikasını və alınmış nəticələri açıqlamağa, onların fiziki şərhini verməyə;
- nəticələri yazmağa;
- annotasiyanı yazmağa;
- istifadə etdiyiniz ədəbiyyatın siyahısını tərtib etməyə;
- müəllif olaraq yazdığınız məqaləni redaktə etməyə;
- aydın olmayan cümlələri və terminləri, artıq sözləri və faydasız məlumatları məndən çıxarmağa.

Məqalənin əvvəlində, adətən, “açar sözlər” göstərilir. Bu sözlər bir-biri ilə qarşılıqlı əlaqədə olan, məqalənin mənasını açıqlayan və onun aid olduğu mövzu üzrə çox təkrarlanan sözlərdir. İnformasiya texnologiyasında məqalənin axtarışı məqsədilə açar sözlərdən də istifadə olunur. “Açar sözlər” termini dedikdə – biri-birinə yaxın, lakin mənacə eyni olmayan sözlər nəzərdə tutulur.

Müəllifin qarşısında duran mühüm tapşırıqlardan biri də məqalənin adını düzgün tərtib etmək, onu mətnin mahiyyətinə uyğunlaşdırmaq və lakonik şəkildə ifadə etməkdir. Yadda saxlamaq lazımdır ki, məqalənin adının düzgün tərtib edilməsi qarşıya qoyulan məqsədin yarısına nail olmaq deməkdir. Adətən, məqalənin adını oxumaqla verilmiş material barədə ilkin təsəvvür yaranır. Ona görə də mətnin yazılması tamamlandıqdan, onun əsas ideya və mənası məlum olduqdan sonra məqalənin adını dəqiqləşdirmək daha məqsədəuyğundur. Bəzi müəlliflər məqalənin adını müəyyən etdikdən sonra onun mətnini hazırlayırlar. Bu qaydada işləmək bacarığı ancaq çox təcrübəli tədqiqatçılara məxsusdur.

3.1. Sitatlardan istifadə qaydaları

Hərbi Akademiyanın dinləyicilərinin bir çoxu qoşunlarda müəyyən hərbi (komandir, mühəndis və s.) vəzifələrdə xidmət etmiş, müxtəlif səviyyəli məşğələlərin keçirilməsi sahəsində təcrübəsi olan zabitlərdir. Onların məşğələlər keçirmək üçün plan və digər materialları hazırlamaqda təcrübələri olsa da, elmi məqalə yazmaqda hələlilik kifayət qədər bacarıqları yoxdur. Konspektin yazılması əsasən sitatlardan istifadə, digər mənbə (elmi əsərlər, rəhbəredici sənədlər, təlimnamələr və s.) materiallarından köçürmə yolu ilə səciyyəlidir. Bu baxımdan elmi məqalənin hazırlanması zamanı sitatlardan istifadə qaydalarına xüsusi diqqət yetirilməlidir.

Elmi məqalənin yazılması zamanı sitatlardan ancaq arqumentləri və digər müəllifin fikrini təsdiq və ya inkar etmək məqsədilə istifadə edilir. Gətirilmiş sitatda müəllifin fikri olduğu kimi verilir və mütləq mənbə göstərilir. Sitatlar üçün istifadə edilən mənbələrin müasir olması məqsədəuyğun sayılır. Elmi məqalədə istifadə edilən sitatlar ümumi mətnin 5%-dən artıq olmamalıdır.

3.2. Məqalədə materialın şərh edilməsi

Müəllif məqalənin materialını sadə dildə, əsaslandırılmış və oxucu tərəfindən dərk edilən tərzdə yazmalıdır. Müəllif materialın mürəkkəb olan hissəsini daha geniş və sadə şəkildə şərh etməyə çalışmalıdır. Bu hissələr tanınmış digər işlərdə şərh edildikdə ilkin mənbəyə istinad etmək daha məqsədəuyğundur. İnternet resurslarından geniş istifadə edildiyi bir zamanda müəllif hüquqlarının qorunması məsələsi üzrə diqqətli olmaq məqalə hazırlayan dinləyicilər üçün prioritet məsələlərdən biri olmalıdır.

Məqalənin materialının şərhində ən vacib amillərdən biri dəqiqlik və konkretlikdir. Materialın şərhinin ardıcılığında və məntiqi əlaqəliliyində uyğunsuzluğun olmamasına, az həcmli mətnlə daha geniş məna kəsb edilməsinə çalışmaq lazımdır. Oxucuların məqalədən lazımi materialı tez əldə etməsi məqsədi üçün mətnin ayrı-ayrı rubrikalara bölünməsi məqsədəuyğundur. Lakin bu rubrikaların həcmcə çox kiçik və həddən artıq çox böyük olması yolverilməzdir [9].

3.3. Terminologiya

Müəllif məqaləni asan oxunan və dərk edilən tərzdə yazmalıdır. Bu məqsədlə aşağıdakı qaydalara riayət etmək tövsiyə olunur [7]:

- mənaca aydın olan terminlərin istifadəsi (ikimənalı terminlərin istifadəsini istisna etməklə);
- cümlədə müxtəlif mənalı bir sözün iki dəfə və ya birmənalı sözlərin iki və daha artıq sayda işlənməməsi;
- xarici dillərə mənsub terminlərdən çox sayda istifadə edilməməsi, mətnləri tərcümə edərkən cümlənin mənasını tam şəkildə ifadə edə bilən əlavə izahedici sözlərdən istifadəyə üstünlük verilməsi.

3.4. Mənbələrin axtarışı və onlarla iş

Qarşıya qoyulan tapşırıqların həllinə aid mənbələrin axtarışı ilə başlanır. Bu mərhələdə dinləyici internet resursları, ensiklopediyalar, ensiklopedik lüğətlər, kitabxana kataloqları ilə işləmək, ədəbiyyatların düzülüş qaydasını bilmək və digər bu kimi elmi mənbələrlə işləmək bacarığını üzə çıxarır. Mənbələrlə iş tanışlıq xarakterli oxunuşdan başlanır. Başqa sözlə, mətnə və onun strukturuna baxış keçirilir. Bu zaman daha diqqətli oxunuş üçün qeydlər aparmaqla, lazımi səhifələrə yazılı kağız materiallar əlavə edilir. Oxunuşun gedişində dinləyici bir sualın müxtəlif istiqamətlərdən cavablandırılması ilə tanış olur, arqumentlərin isbatları və həqiqilik həddini müqayisə edir, daha inandırıcı nəticələr və ya digər mövqə və yanaşma əldə edir. Tanışlıq xarakterli oxunuşun nəticələrindən asılı olaraq, mənbələrlə işləmə üsulları təyin olunur. Mətnin müəyyən fraqmentlərinin öyrənilməsi tələbi ortaya çıxdıqda seçmə üsulundan istifadə edilir. Kitabda geniş mündəricat olmadıqda diqqət predmet və ad göstəricilərinə yönəldilir. Seçilmiş fraqmentlər və ya bütün mətn materialının hərtərəfli öyrənilməsi tələsməməyi, bununla da diqqətli oxunuş yanaşmasını tələb edir. Belə bir oxunuş, bir qayda olaraq, aşağıda göstərilənlərə diqqət yetirilməsini tələb edir:

- mətndəki əsas istiqamətlərə;
- başlıca arqumentlərə;
- nəticələrə.

Aydındır ki, mətnləri oxumaq və onları tam mənası ilə dərk etmək birdən baş vermir. Bu işin səmərəliliyi təcrübə artdıqca öz həllini tapır. Mənbələrin axtarışı üçün ən əlverişli məkan internet resurslarıdır. Burada zəruri materialların tapılması daha az vaxt aparır və nəticə etibarilə daha çox mənbə əldə edilir. İnternet resurslarından əldə edilən materiallarla tanışlıq və onların arxivləşdirilməsi işi nisbətən sadə və daha az vaxt aparandır. Lakin bəzi müəlliflər bu materialları öyrənmədən, təhlil etmədən öz işlərinə daxil edir və bununla da müəllif hüquqlarını pozurlar.

Hazırlıq mərhələsi məqalənin yazılmasında istifadə olunan konspektlərin hazırlanması ilə başa çatır. Konspektlərin vərəqin bir tərəfindən sətirlərarası məsafələr verməklə yazıldığını yadda saxlamaq lazımdır. Redaktə prinsiplərini özündə birləşdirən bu yanaşma düzəliş və şərhlər üçün müvafiq geniş yazılış imkanlarının yaranmasında öz tətbiqini tapır. Konspektdə sitatlara yol verildiyi zaman qeyd edildiyi kimi mütləq müəllifə (*mənbənin adı, çıxış göstəriciləri və səhifənin nömrəsi*) istinad edilir. Hazırlıq mərhələsi başa çatdıqdan sonra mətnin yaradılması mərhələsinə keçilir.

3.5. Mətnin yaradılması və onun ümumi tərtibat tələbləri

Elmi məqalənin mətni müəyyən tələblərə cavab verməlidir. O, mövzunu açmalı, bütövlüklüyü və əlaqəliliyi təmin etməlidir. Mövzunun açılışı məqalənin mövzuya aid olmasını və burada qoyulmuş problemin həlli yollarının araşdırıldığını, mətnin ayrı-ayrı komponentləri arasında fikir əlaqəsinin mövcudluğunu və ümumilikdə mətnin fikir tamlığının bütövlüyünü tələb edir. Bütün mətnlər əlaqəlilik nöqteyi-nəzərindən mətn-konstatasiya və mətn-mühakimə bölgüsünə məruz qalır. Mətn-konstatasiya predmetlə tanışlığın nəticələrini, dayanıqlı və şübhə doğurmayan mülahizələri təsbit edir. Mətn-mühakimədə bir fikir digərindən əldə edilir, bəzi fikirlər şübhə altına alınır, qiymətləndirilir və müxtəlif ehtimallar irəli sürülür.

4. Elmi məqalənin yazılış üslubu

Elmi məqalənin yazılmasında elmi nitq üslubundan istifadə olunur. Elmi üslubda nitqin intellektual fonu asanlıqla hiss edilir və bu üslub özünəməxsus kompozisiya və konstruksiyalılığı ilə fərqlənir. Məqalə daha çox elmi xarakter daşdığından onun yazılışında istifadə edilən anlayışlar elmi mahiyyətdə və konstruksiyada verilməlidir. Burada fikirlərin şərhə zamanı xüsusi ifadələrdən istifadə edilməlidir. Keçid konstruksiyalar adlanan bu ifadələr

məntiqi, ənənəvi və başlıca olaraq elmi-analitik mahiyyətdə aşağıdakıları ehtiva edir:

Keçid konstruksiyalarının variantları:

- bizim fikrimizcə (*zənnimizcə, nöqteyi-nəzərdən*), mühüm əhəmiyyət kəsb edən məsələlərdən biri də...;
- sadalanan (*təqdim olunan, göstərilən*) suallar sırasında bizim nöqteyi-nəzərimizcə ... daha çox maraq doğurur...;
- məqsəduyğundur ki, (*bundan irəli gələrək*) bu ...məsələnin üzərində dayanaq.

Ayrı-ayrı məsələlərin təhlilindən ümumi nəticələrə keçid:

- yekunda (*nəticədə, nəticəyə gələrək*) demək olar ki;
- məqalənin məzmunu üzrə aparılan təhlil nəticəsində aşağıdakılar əldə olunur (*nəticələrə gəlmək olar*);
- beləliklə, demək olar ki, (*bu qənaətə gəlmək olar ki*);
- görürük ki.

Elmi məqalənin yazılmasında geniş istifadə edilən feillər qrupu: müəllif baxır, təhlil edir, açılışını verir, araşdırır, tədqiq edir, ifadə edir, üzərində dayanır, göstərir.

Sadalanma üçün istifadə edilən ara sözlər: birincisi, ikincisi, üçüncüsü ..., bundan sonra, növbəti, nəhayət, nəticədə, yekun olaraq, sonda ...

Məqalədə tədqiqat və ya eksperimental materialın ifadə edil-məsində istifadə olunan feillər: müəllif tədqiq edir, hazırlayır, isbat edir, sübut edir, təsdiq edir, aydınlıq gətirir, araşdırır, təyinat verir, xarakterizə edir, formalaşdırır, əlamətləri və xüsusiyyətləri sadalayır, konstataasiya edir ...

Müəllif tərəfindən baxılan məsələlər üzrə istifadə edilən feillər: bundan başqa, nəzərə çarpır, bununla belə, toxunulur, fikir yaradır, xatırladır...

Daha çox informasiya xarakterli məqalələrdə müəlliflər tərəfindən istifadə edilən feillər: müəllif təsvir edir, göstərir, məlumat verir, vəziyyəti bildirir...

Müəllif arqumentlərini təsbit edən feillər (*rəqəmlər, nümunələr, sitatlar, deyilişlər, illüstrasiyalar, eksperiment nəticələri*):

müəllif istinad edir, təsdiq edir, illüstrasiya verir, dəstəkləyir, arqumentləşdirir, müqayisə edir, fərqləndirir, nisbətini göstərir...

Müəllif tərəfindən xüsusilə təqdim edilən fikirlər üzrə istifadə edilən feillər: müəllif qeyd edir, vurğulayır, göstərir, ayırır, təkrarlayır, məsələyə qayıdır, üzərində dayanır...

Yekunvurma, nəticəyə gəlmə üzrə istifadə edilən feillər: müəllif nəticəyə gəlir, yekun olaraq qeyd edir, yekunlaşdırır, ümumiləşdirir, cəmləyir, belə nəticə çıxarır...

Polemika və tənqidi xarakterli məqalələrin yazılması zamanı istifadə edilən feillər:

– müəllifin pozitiv mövqeyi – bəyənilir, müdafiə edir, razılaşıq, dəstəkləyir, tərəfində dayanır, bölüşür...

– müəllifin neqativ mövqeyi – mübahisə doğurur, polemikalara yol açır, rədd edir, təkzib edir, razılaşıq, tənqid edir, şübhə doğurur, faktlar təhrif olunur, məsuliyyətsiz yanaşıq, ifşa olunur... [9].

Məqalə yazılarkən yol verilmir:

– adi danışıq dövryyəsi, ixtiyari söz birləşmələri, peşə-ixtisas terminlərinin məişət formalarına (*məsələn: döyüş – dava, texnikanın sıradan çıxması – maşının qırılması və s. kimi*);

– Azərbaycan dilində birbaşa, konkret elmi tərcümələri olan sözlərin xarici dillərdə olduğu kimi yazılışına (*məsələn: mərhələ – etap, zirvə – pik, bilgisayar – kompüter və s.*);

– rəqəmlər göstərilmədən ölçü vahidlərinin qısa yazılışına (*məsələn: 1 km əvəzinə km və s.*);

– fiziki kəmiyyətin qarşısında riyazi (məsələn: (-)) işarənin qoyulmasına (*yazılmalıdır: «mənfi»*);

– rəqəmsiz riyazi işarələrin qoyulmasına (*yazılmalıdır: > «böyük», < «kiçik», = «bərabərdir», № «nömrə», % «faiz»*);

– minlik qalıqdan böyük olan (*üçhədli*) rəqəmlərin yazılmasına (*dördhədli və daha böyük qalıqlar təyinatı üzrə böyük əhəmiyyət daşıdığı halda yazıla bilər. Məsələn: 72,8346 və 72,8349 müqayisə edildikdə, rəqəmləri onluq həddə qədər yuvarlaqlaşdırmaq məqsədəuyğundur – 72,8*);

– mətnin ortasında və sairə (*və s.*) məhdudlaşdırmalarına;

– mətnin sitatlarla yüklənməsinə.

Fiziki kəmiyyətlərin ədədi qiymətləri mətndə dəqiqliklə və eyni cinsliliklə yazılmalıdır (*məsələn: 38; 47,9; 81,6 əzəzinə, 38,00; 47,90; 81,60 yazılmalıdır*).

5. Məqalənin yazılma qaydaları

Elmi məqalə MS Word mətn redaktorunda Azərbaycan dilində latın əlifbası, Times New Roman şrifti ilə yığılır və çap olunur. Çap A4 (210 x 297 mm) formatlı ağ kağızın bir üzündə, şriftlərin ölçüsü 14, sətirlərarası məsafə 1,5 interval olmaqla yerinə yetirilməlidir. Məqalənin mətni soldan – 30 mm, sağdan – 10 mm, yuxarı və aşağıdan – 20 mm (yuxarı və sonuncu sətərə qədər) məsafə gözlənilməklə çap edilir. Sözlər arasındakı məsafəni nəzərə almaqla, sətirdəki işarələrin sayı 60–65-dən az olmamalıdır. Səhifədə sətirlərin sayı 29–31 olmalıdır [1].

Məqaləyə cədvəllər, qrafiklər, diaqramlar, fotolar daxil edilə bilər. Mətdəki bütün xətlər, hərflər, rəqəmlər və işarələr aydın, eyni qaralıqda olmalıdır. Məqalənin həcmi 4–5 səhifədən az, 10 səhifədən (şəkillər, cədvəllər, qrafiklər, əlavələr və ədəbiyyat siyahısı daxil olmaqla) çox olmamalı, məqalənin sonunda yazılan dildən əlavə 40–50 sözdən ibarət rus və ingilis dillərində nəticə (резюме, summary) yazılmalıdır.

Məqalənin əvvəlində mətnə simmetrik şəkildə və böyük hərflərlə (şriftlərin ölçüsü 14) məqalənin adı, ondan sonra isə 14 ölçülü qara rəngli şriftlə müəllifin (müəlliflərin) elmi dərəcəsi (elmi adı), hərbi rütbəsi, soyadı, adı və atasının adı, xidmət etdiyi (işlədiyi) müəssisə və müəllifin e-mail ünvanı göstərilməlidir. E-mail ünvanından sonra bir interval aşağıda 4–5 sözdən ibarət açar sözlər (azərbaycan, rus və ingilis dillərində), daha sonra isə məqalənin qısa xülasəsi (annotasiya) verilməlidir.

Mətdəki başlıqlar abzasdan başlayaraq sətiri hərflərlə (birinci baş hərf istisna olmaqla) yazılmalıdır. Başlıqların yazılışında sözlərin hecalara bölünərək bir sətirdən digərinə keçirilməsinə yol ve-

rilmir. Başlıqların axırında nöqtə qoyulmamalıdır. Başlıq iki cümlədən ibarət olduqda, nöqtə qoyulmaqla onları bir-birindən ayırmaq lazımdır. Başlıq və mətnin (bəndin) arasındakı məsafə 2 interval aralığında olmalıdır. Başlığın altından xətt çəkmək olmaz.

“NƏTİCƏ” və “ƏDƏBİYYAT” sözləri məqalənin uyğun struktur hissəsinin başlığı kimi qəbul edilməlidir.

5.1. Nömrələmə

Məqalənin səhifələri (əlavələr, arayışlar, aktlar və s. daxil olmaqla) ərəb rəqəmləri ilə ardıcıl qaydada nömrələnir.

İstifadə olunmuş ədəbiyyat siyahısına daxil olan bütün nəşrlər ərəb rəqəmləri ilə məqalədəki ardıcılıqla nömrələnmişdir.

Məqalənin tərkib hissəsinə aid olan başlıqlar qalın hərflərlə abzasdan yazılır.

Ayrıca səhifədə yerləşən illüstrasiyalar (cədvəllər, çertyojlar, sxemlər, qrafiklər) da məqalənin səhifələri kimi nömrələnir. Ölçüləri A4 formatından böyük olan cədvəllər, şəkillər, çertyojlar bir səhifə kimi qəbul edilir və məqalənin sonunda mətndəki sıra ardıcılığı ilə yerləşdirilir.

Məqalənin mətni və cədvəllərinə arayış və aydınlaşdırıcı xarakter daşıyan qeydlər ardıcıl qaydada ərəb rəqəmləri ilə nömrələnmişdir. Cəmi bir qeyd olduqda o nömrələnmiş, qeydlərin sayı birdən çox olduqda isə «Qeyd» sözündən sonra iki nöqtə qoyulur və qeydlər nömrələnir. Məsələn: Qeyd:

Qeydlərin çapı üçün şriftin ölçüsü 12, sətirlərarası məsafə 1 interval olmalıdır.

5.2. İllüstrasiyalar

İllüstrasiyalar keyfiyyətli olmalıdır. Şəkillər qara tuş və ya qara mürəkkəblə çəkilə, o cümlədən rəngli ola bilər. Məqalədə kompüter vasitəsi ilə yerinə yetirilmiş şəkillərdən və orijinal fotolardan istifadə etmək olar.

İllüstrasiyalar elə yerləşdirilməlidir ki, məqaləni döndərmədən və ya saat əqrəbinin hərəkəti istiqamətində döndərdikdə onlara baxmaq mümkün olsun. İllüstrasiyalar mətnə onlara birinci istinaddan sonra yerləşdirilməlidir.

İllüstrasiyalar (cədvəllər istisna olmaqla) «Şək.» sözü ilə qeyd olunur və ərəb rəqəmləri ilə nömrələnir. Məsələn: Şək. 2. İllüstrasiyanın nömrəsi və adı illüstrasiyanın altında yerləşdirilir.

5.3. Cədvəllər

Rəqəmlərlə verilən materiallar, adətən, cədvəl kimi tərtib olunur. Hər bir cədvəlin başlığı olmalıdır. “Cədvəl” sözü və başlıq böyük hərflə başlanmalıdır. Başlığın altından xətt çəkilməməlidir.

Cədvəl mətnə onun ilk qeydindən sonra elə yerləşdirilir ki, məqaləni döndərmədən və ya saat əqrəbinin hərəkəti istiqamətində döndərdikdən sonra onu oxumaq mümkün olsun. Sətirlərin və sütunların sayı çox olan cədvəlləri hissələrə bölüb bir neçə səhifədə yerləşdirmək mümkündür.

Cədvəllər ardıcıl olaraq ərəb rəqəmləri ilə nömrələnir. Məqalədə ancaq bir cədvəl olduqda onu nömrələmək və “Cədvəl” sözünü qeyd etmək lazım deyildir.

Cədvəl iki və daha çox səhifədə yerləşdikdə “Cədvəl” sözü və onun nömrəsi cədvəlin birinci səhifəsinin sağ üst tərəfində bir dəfə göstərilir; cədvəlin qalan hissələrinin müvafiq yerlərində “ardı” sözü yazılır. Məqalədə bir neçə cədvəl olduqda, “ardı” sözünün qarşısında cədvəlin nömrəsi yazılır, məsələn: Cədvəl 2-nin ardı. Cədvəlin adı və nömrəsi cədvəlin üstündə yerləşdirilir.

Cədvəllərin sütun və sətirlərinin başlıqları, onların içərisindəki məlumatlar üçün şriftin ölçüsü 12, sətirlərarası məsafə bir interval olmalıdır.

5.4. Düsturlar

Mətndə verilən düsturlar (birdən artıq olduqda) ərəb rəqəmləri ilə ardıcıl qaydada nömrələnməlidir. Düsturun nömrəsi bir-birindən nöqtə ilə ayrılan fəslin və düsturun ardıcıl nömrələrindən ibarətdir. Düsturun nömrəsi onunla bərabər səviyyədə, səhifənin sağ tərəfində mötərizənin içində yazılır. Məsələn, (3.) – yeni məqalədə üçüncü düstur.

Düsturda rast gəlinən simvolların mənası və ədədi əmsalların şərhini onların düsturdakı yerləşmə ardıcılığını nəzərə alaraq, bilavasitə düsturun altında verilir. Hər bir simvolun mənası və ədədi əmsalın şərhini yeni sətirdə yerləşdirilməlidir. Şərhin birinci sətiri “Burada” sözü ilə başlamalıdır.

Tənliklər və düsturlar boş sətirlər vasitəsi ilə mətnədən ayrılmalıdır.

Hər bir düsturun üstündə və aşağısında bir və ya iki boş sətir olmalıdır. Tənlik bir sətirə yerləşmədikdə, onun ardı bərabərlik (=), üstəgəl (+), çıxma (-), vurma (x) və ya bölmə (:) işarələrinin hər hansı birindən sonra yeni sətirə keçirilir.

5.5. Bibliografik istinadlar

Məqalənin mətnində istinad olunmuş mənbələr ədəbiyyat siyahısında əlifba sırası ilə yazılmalı və nömrələnməlidir. İstinad olunmuş mənbənin ədəbiyyat siyahısındakı nömrəsi mətndəki istinaddan sonra kvadrat mötərizədə göstərilir. Məsələn: [115].

Məqalənin mətnində böyük həcmli kitab(lar)ın müxtəlif səhifələrinə bir neçə dəfə istinad olunduğu halda, ədəbiyyat siyahısında bu mənbə ancaq bir dəfə, mətndəki istinaddan sonra isə əsərin siyahıdakı nömrəsi, cild (çoxcildli əsərlər üçün) və müvafiq səhifə(lər) göstərilir. Məsələn, [39, səh. 250–252], [153, c. 2, səh.106], mətnin digər bir yerində [39, səh.156], [153, c.1, səh. 86–91] və s. Mətnin altında sətiraltı istinadlar məqsədəuyğun deyildir.

5.6. Abbreviaturalar

Abbreviaturalar müəyyən sözlərin başlanğıc hissələrindən və ya həmin sözlərin ilk hərflərindən ibarət düzəltmə sözlərdir. Onlardan ədəbi və şifahi dildə praktiki qənaət məqsədi ilə istifadə olunur [9]. Abbreviatura tətbiq edilən ifadələr mətndə birinci dəfə işləndikdə, abbreviatura ondan sonra adi mötərizə daxilində tətbiq edilir, belə ifadələr təkrar olunduqda isə ancaq abbreviatura göstərilir. Məsələn, professor-müəllim heyəti (PMH), maddi-texniki təminat (MTT), piyadanın döyüş maşını (PDM), Ordu korpusu (OK), Ümumqoşun ordusu (ÜO), Avropa Təhlükəsizlik və Əməkdaşlıq Təşkilatı (ATƏT), Azərbaycan Ali Hərbi Təyyarəçilik Məktəbi (AAHTM), daxiliyanma mühərriki (DYM), universal maqazin (univermaq) və s.

5.7. Ədəbiyyat

Dissertasiya işində istifadə edilmiş mənbələr çap olunduqları dillərdə (əvvəlcə Azərbaycan, sonra türk, rus, ingilis, fransız, ərəb və s.) əlifba sırası ilə ardıcıl nömrələnərək siyahıda göstərilir [2]. Mənbə kimi istifadə edilmiş internet saytlarının adları bu siyahının sonunda göstərilir. Məqalənin mətnində istifadə olunmuş ədəbiyyat mənbələri isə istinad ardıcılığına uyğun olaraq göstərilir.

İstifadə edilmiş ədəbiyyat siyahısında əsasən son 5–10 ilin ədəbiyyatı öz əksini tapmalıdır [1].

Məqələdə istifadə olunan mənbələrin biblioqrafik təsvirində aşağıdakı şərti işarələrdən istifadə edilir:

- . nöqtə;
- , vergül;
- : iki nöqtə;
- / çəpəki xətt;
- // qoşa çəpəki xətt;
- () adi mötərizə;
- [] kvadrat mötərizə.

İstinad olunan mənbənin biblioqrafik təsviri onun növündən asılı olaraq verilməlidir. Siyahıya daxil olan mənbələr haqqında məlumat aşağıdakı kimi göstərilir:

I. Kitabların (monoqrafiyaların, dərsliklərin və s.) biblioqrafik təsviri müəllifin və ya kitabın adı ilə tərtib edilir, müəlliflər dörd nəfərədək olduqda müəllifin və ya müəlliflərin soyadı və inisialları verilir. Məsələn:

1. Talibov Ə.M. Daxiliyanma mühərrikləri. Bakı: İndiqo, 2014, – 196 səh.

2. Həşimov E.Q., Nəsirov Ş.N. İstilik texnikası. Bakı:Hərbi nəşriyyat, 2013, – 384 səh.

3. Прихожан А.М. Психологический справочник, или как обрести уверенность в себе: Кн. для учащихся. М.: Просвещение, 1994, – 191 с.

4. Friemel H. History of agriculture development in Europe. Berlin: Springer Verlag, 2000, – 242 p.

II. Müəllifi göstərilməyən və ya dördədən çox müəllifi olan kitablar verildikdə (kollektiv monoqrafiyalar və ya dərsliklər) kitabın adı ilə göstərilir. Məsələn:

1. Maşın və mexanizmlər nəzəriyyəsi: Ali məktəblər üçün dərslik/ E.Q.Həşimovun redaktəsi ilə. Bakı: Hərbi nəşriyyat, 2012, – 315 səh.

2. Теория стрельбы / Под ред. Н. Н.Поддьякова. М.: Воениздат, 1972, – 288 с.

3. Оперативно-розыскная деятельность: Учебник / Под ред. К. К. Горяинова, В.С. Овчинского, А. Ю. Шумилова / М.: Инфра-М, 2001, – 794 с.

III. Çoxcildli nəşrə aşağıdakı kimi istinadlar edilir:

1. Azərbaycan tarixi: 7 cildə, IV c., Bakı: Elm, 2000, – 456 səh.

2. Годфруа Ж. Что такое психология: в 2-х т. Т.1, М.: Мир, 1992, 496 с.

IV. Məqalələrin biblioqrafik təsviri iki hissədən ibarətdir:

1) məqalə haqqında məlumat;

2) məqalənin dərc edildiyi nəşr orqanı haqqında məlumat.

Bu hissələr bir-birindən qoşa çəpəki xətlə «//» ayrılır ki, ondan əvvəl və sonra bir interval qoyulur.

V. Dördə qədər müəllifi olan məqalədə müəlliflərin hamısının soyadları və inisialları verilir. Azərbaycan və rus dilində olan istinadlarda müəlliflərin hər iki inisialı, Qərbi Avropa dillərində olan mənbələrdə isə adların yalnız birinci hərfi göstərilir. Məsələn:

1. Həşimov E.Q. Hərb sahəsində riyazi modelləşdirmənin bəzi problemləri // Hərbi bilik. 2014, № 4, səh. 20–29.

2. Piriyev H.K., Binnətov İ.Ə. Ali hərbi məktəblərdə zabıt hazırlığının psixoloji aspektləri // Heydər Əliyev adına AAHM-in Elmi əsərlər məcmuəsi, 2008. № 2, səh. 3–10.

3. Sadıqov N.S., Piriyev H.K., Məcidov Ə.B., Həşimov E.Q. Döyüş əməliyyatlarının blok modelləşdirilməsi metodları// Hərbi bilik, 2005. № 1, səh. 3–13.

4. Talıbov Ə.M., Həşimov E.Q., Kərimov Ə.M., Umudov S.U. Hərbi sürücülərin psixoloji durumunun yol hərəkəti təhlükəsizliyinə təsiri // Nəqliyyat hüququ, 2010. № 4, səh. 38–49.

5. Liang C., Krıman S. An IR – spectroscopic study of the effect of ionizing irradiation on the structure of polybutadiene (akrilonitril) // Polymer Science., 1999, v.31, №123, pp. 51–60.

VI. Dördədən çox müəllifi olan məqalədə ilk üç müəllifin soyadı və inisialı, daha sonra isə aşağıdakı ixtisarlardan biri verilir:

– «və b.» – Azərbaycan dilində olan nəşrlərdə;

– «и др.» – rus dilində olan nəşrlərdə;

– «et al» – Qərbi Avropa dillərində olan nəşrlərdə.

Məsələn:

1. Həşimov E.Q., Əşrəfov R.Ə., Orucov Y.İ. və b. Tank transmissiyalarının texniki vəziyyətinin qiymətləndirilməsi və onun yüksəldilməsi yolları // H.Əliyev adına AAHM. Elmi əsərlər məcmuəsi, 2011. № 1(16). səh. 63–67.

2. Гашимов Э.Г., Пьянков А.Н., Бородавка В.А. и др. Об описании движения гидропривода // Харьков: ХВУ. Збірник наукових праць, 1997. Вип. 14. с. 21–29.

3. Iger D., Mollis A., Knight A. et. al. Automated programmed synthesis of peptides // Journal of Applicational Biochemistry, 2001, v. 48, p.p. 326–329.

VII. Məqalələr toplusundakı və konfrans materiallarındakı mənbənin bibliografik təsviri də iki hissədən ibarətdir. Onlar bir-birindən bir çəpəki xətlə – «/» ayrılır ki, ondan əvvəl və sonra bir interval qoyulur. Məsələn:

1. Məmmədova G.H. Azərbaycan memarlığının inkişafında Heydər Əliyevin rolu / Azərbaycan Respublikasının Prezidenti H.Ə. Əliyevin 80 illik yubileyinə həsr olunmuş elmi-praktiki konfransın materialları. Bakı: Nurlan, 2003, – səh. 3–10.

2. Магомедов А.Г. Шейх Шамиль и освободительное движение в Дагестане / Материалы научной сессии Института общей истории РАН. СПб.: Теза, 2002, с. 135–147.

3. Dadashova A., Mammadov M., Mikayilov M. et al. Influence of hepatotropic carcinogens to cytokines level in serum of rats. / Hepatocyte transplantation International Symposium.: Progress in gastroenterology and hepatology. Hannover, 2001, p.12.

VIII. Dissertasiyaya istinad edilərkən əvvəlcə müəllifin soyadı, inisialları, dissertasiyanın adı verilir, iki nöqtədən sonra isə iddia olunan elmi dərəcə, şəhər, nəşr ili və həcmi göstərilir. Məsələn:

1. Talıbov Ə.M. Dizel mühərrikli hərbi texnikalar da yeni kompozisiyalı yanacaqlardan istifadənin tədqiqi: Texnika üzrə fəlsəfə doktoru dis. Bakı, 2010, – 189 səh.

2. Гашимов Э.Г. Разработка методики оценки параметров боевой машины с учетом воздействия динамической нагрузки: Дис. кандидат технических наук. Харьков, 1998, 141 с.

IX. Dissertasiyanın avtoreferatına da eyni qaydada istinad edilir və ancaq “avtoreferat” sözü əlavə edilir. Məsələn:

1. Feyziyev F.G. İkilik xanlı sistemlərdə diskret proseslərin kvadratik optimallaşdırılması (üsullar, alqoritmlər, proqramlar): Fizika-riyaziyyat elmləri doktoru dis. avtoref. Bakı, 2003, – 41 səh.

2. Влегжанин А.Н. Международно-правовые основы природно-ресурсной деятельности государств в Мировом океане:

Автореф. Дис. доктор юридических наук. Дип. Академия МИД РФ, М., 2002, 39 с.

X. Qəzet materiallarına istinad edildikdə müəllifin soyadı və initialı, daha sonar mənbənin və qəzetin adı, nəşr olunduğu şəhər, il, gün, ay və ya nömrə göstərilir. Məsələn:

1. Məmmədov M.A. Fəsiə janrının tədqiqi. “Ədəbiyyat və incəsənət” qəz., Bakı, 1996, 14 may.

2. Зотов Г. Б. Тибетские тайны Гитлера. Газ. «Аргументы и факты», Москва, 2004, июнь, № 24.

XI. Arxiv materiallarına aşağıdakı kimi istinad edilir:

1. Azərbaycan Respublikası Dövlət Tarix Arxivi: F.44, siy.2, iş 26, v.3–5.

2. ЦГИА Российской Федерации: Ф.19, оп. 3, д. 101, л.

XII. İnternet mənbələrinə aşağıdakı kimi istinad edilir:

1. <http://www.az.wikipedia.org/wiki/Abbreviatura>.

2. “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının 19 iyun 2009-cu il tarixli 833-IIIQ nömrəli Qanunu. <http://www.edu.gov.az>

3. Плохотников К.Э., Николенко В.Н. Теория вероятностей в пакете MATLAB. Электронный учебник для вузов. – Москва, 2014, 671 стр. – Режим доступа: http://www.techbook.ru/book.php?id_book=727 – свободный.

6. Məqalənin yoxlanması və qiymətləndirilməsi

Məqalə hazır olduqdan sonra elmi rəhbər tərəfindən yoxlanılır. Elmi rəhbərin irad, təklif və tövsiyələri baxılmalı, zərurət yaranıqda öyrənilməli və nəzərə alınmalıdır. Elmi rəhbər tərəfindən qənaətbəxş hesab edildikdən sonra məqalə rəy alınması üçün təqdim edilməlidir. Məqalənin müvafiq jurnallarda dərc olunması üçün ən azı bir rəyin alınması mütləqdir. Rəy almaq üçün məqalə, aidiyyəti ixtisas üzrə elmi dərəcəsi olan şəxsə və ya bu sahə üzrə təcrübəli mütəxəssisə təqdim olunur. Məqalənin qiymətləndirilməsində aşağıdakı meyarlara üstünlük verilməsi tövsiyə edilir:

– müvafiq elm sahəsinin (fənnin) standart tələbləri üzrə dinləyicinin bilik və bacarığı;

– tədqiqatın məqsəd və vəzifələrinin reallaşdırılma xarakteristikası (*məqalədə qoyulan problemin aktuallığı, yeniliyi, məqsədin düzgün formalaşması və ona uyğun tədqiqat vəzifələrinin təyinatı, həll metodlarının doğru seçimi və əldə edilən nəticələrin inandırıcılığı, onların məqsəd və tapşırıqlara müvafiqliyi*);

– arqumentlərin və ümumiləşdirmələrin əsaslandırılma səviyyəsi (*mövzunun hərtərəfli açılışı – dolğunluq və dərinlik, materialın ifadə edilməsində məntiqlilik və ardıcılıq, arqumentlər və sübutlar sisteminin korrekativliyi, nümunələrin xarakteri və düzgünlüyü, materialın illüstrasiyalılığı, müəllifin (adyunktun) dünyagörüşünün genişliyi, bilik səviyyəsi, fikirlərini ümumiləşdirmə bacarığı*);

– alınan nəticələrin keyfiyyəti və dəyəri (tədqiqatın bitkinlik dərəcəsi, nəticələrin mübahisəlilik və ya birmənalılıq ölçüsü);

– ədəbiyyat mənbələrindən istifadə dairəsi və keyfiyyəti;

– materialın yazılı ifadə mədəniyyəti;

– tərtibat mexanikası və iş materialının ümumi hazırlanma keyfiyyəti.

Məqaləyə rəyin verilməsi formal xarakter daşmamalıdır. Rəyin obyektivliyi işin müsbət, eyni zamanda mənfi cəhətlərinin vəhdətinə əsaslanır.

7. Terminlər lüğəti

Annotasiya – kitab və məqalənin məzmun və təyinatının qısa şərhı.

Arqument – tezisi təsdiqləyən məntiqi dəlil.

Birinci mətnlər – orijinallığı ilə fərqlənərək ilkin baza rolunu oynayan mətnlər.

Dissertasiya – müvafiq elmi dərəcə almaq üçün müdafiə edilən elmi-tədqiqat əsəri.

Elmi əsərin adı – mövzunu mətnin məzmunu ilə uzlaşdıran mühüm informasiya vahidi.

Fraqment – (*latınca – hissə, parça*) əsərin, mətnin bir hissəsi.

Giriş – elmi əsərin başlanğıc hissəsi, müqəddimə və ya ön söz. Özünün dəqiqliyi və dürüstlüyü ilə fərqlənən girişdə mövzunun tədqiqat seçimi əsaslandırılır, məqsəd və tapşırıqları təyin olunaraq, onun işləmə metodları göstərilir.

İxtisas – müvafiq təhsil sənədində təsbit olunan peşə, hər hansı sənət çərçivəsində müəyyən fəaliyyət növü.

İxtisaslaşma – müvafiq peşə-ixtisas təhsil istiqamətinin tərkib hissələrindən biri üzrə alınan peşə ixtisası.

İllüstrasiya – kitabın mətni ilə əlaqədar olan və bu mətnin şərhinə köməklik göstərən şəkil, rəsm və qrafik obrazda verilmiş izah.

İkinci mətnlər – mətnlərin işlənməsi nəticəsində meydana gələn ilkin informasiyanı təkmilləşdirmə və qoruma xüsusiyyəti daşıyır. İkinci mətnlər sırasına annotasiyalar, esselər, referatlar, konspektlər, icmallar, resenziyalar, tənqidi məqalələr və digərləri daxil edilir.

Nəticə – aparılmış elmi-tədqiqat işinin əsas məzmunu və mahiyyətinin qısaca xülasəsi, yekunu və təhlilinin qiymətləndirilməsi.

Janr – (*latınca genus– növ*) nəşrin oxşar formal-məzmun əlamətləri üzrə birləşmiş növü.

Kommentariya – (*latınca – kommentarium – qeydlər, izahlar*) şərh, izahetmə, mətnin və ya elmi məlumat aparatı hissəsinin şərh.

Kompozisiya – (*latınca – düzmək, qurmaq, inşa etmək*) əsərin xarakteri ilə onun məzmununu şərtləndirən quruluş və onların arasında qarşılıqlı əlaqə. Kompozisiya mühüm bədii forma olaraq əsərə bütövlük və vəhdətlik verir.

Konsepsiya – (*latınca – anlama, vahid, aparıcı fikir*) baxışlar sistemi, hər hansı bir hadisəyə tam və dolğun təəssüratlılıq verən başlıca fikirlər, ideyalar, prinsiplər və baxışlar kompleksi.

Konspekt – (*latınca – conspectus – xülasə*) bir mühazirənin, məruzənin, nitqin və əsərin məzmununun qısa xülasəsi və qeydi. O, informasiyanın təhlil və işlənməsini əks etdirən ikinci mətnin

xüsusi növüdür. Konspekt nisbi qiymətli informasiyanı aşkarlayır, sistemləşdirir, ümümləşdirir və onu bərpa edir.

Konstruksiya – (*latınca – quruluş*) struktur, plan, hissələrin qarşılıqlı yerləşməsi, quruluşu və düzülüşü.

Linqvistika – dilşünaslıq, dil və onun quruluşu haqqında elm.

Mətn – linqvistikada nitq fəaliyyətinin məhsulu olaraq, mənaca bir və ya bir neçə cümləni müəyyən janr və üslub quruluşunda uzlaşdıran bütöv yazı nümunəsi. Yazılmış və ya çap edilmiş halda olan hər hansı nitq, ədəbi əsər, sənəd, o cümlədən onların bir hissəsi. Bir yazının ona verilən şəkil, kommentariya və qeydlərindən fərqli olan əsas hissəsi və əsli.

Mətnin sıxlaşdırılması– birinci mətnin məzmununun sıxlaşdırılması ilə onun icmal formasına salınması. Bu zaman əsas məlumat üçün zəruri olan birinci mətnin məzmunu və ya mənbəyinin mühüm vəziyyəti qorunub saxlanılır.

Monoqrafiya – (*yunanca monos – tək, grahpo – yazı*) bir problemin geniş və hərtərəfli tədqiqinə həsr edilmiş geniş həcmli elmi əsər.

Plagiat (*fr. plagiat lat. plagium (oğurlamaq)*) – elm və incəsənətdə digər müəllifin yaradıcılığının, ideyasının şüurlu şəkildə mənimsənilməsi, başqasının əsərini öz əsəri kimi qələmə vermə və ya müəllifi göstərilmədən başqasının əsərindən istifadə etmə, ədəbi oğurluq.

Üslub – müəyyən nitq normalarının seçimi, ədəbiyyat, incəsənət, elm və digər analogi sahələrdə xarakterik xüsusiyyətlər, dil və nitq vasitələrindən istifadə üsullarının məcmusu.

Tezislər – məruzənin, elmi əsərin əsas vəziyyətini məntiqi cəhətdən işıqlandıran qısa quruluş forması.

Tədris planı – tədris fənlərinin müvafiq təhsil pilləsinə uyğun olaraq öyrənilməsi və nəzarət forması qaydalarını ümümləşdirən əsas tənzimləyici tədris sənədi.

Tədris proqramı – hər bir tədris fənni üzrə nəzəri və təcrübi bilik, bacarıq və səriştənin mənimsənilməsini müəyyən edən müvafiq məzmun və həcmə malik sənəd [10, 11].

ƏDƏBİYYAT

a) Azərbaycan dilində

1. Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Ali Attestasiya Komissiyası Bülleteni (xüsusi buraxılış). Bakı: Elm Nəşriyyatı, 2013, – 72 səh.

2. Azərbaycan Respublikası Təhsil Qanunvericiliyi Külliyyatı (*Birinci nəşr*). Bakı: Təhsil, 2000, – 436 səh.

3. İbrahimov H.A., Hacızadə E.M., Bağırzadə E.R. Magistrant referatlarının yerinə yetirilməsi üzrə metodiki tövsiyə. Bakı: ADİU-nun mətbəəsi, 2009, – 48 səh.

4. Magistr dissertasiyasının yerinə yetirilməsi, elmi-tədqiqat və elmi-pedaqoji təcrübələrin təşkilinə dair metodik göstərişlər toplusu / ADİU-nun rektoru i.e.d., prof., Ş.H.Hacıyevin ümumi redaktorluğu ilə / Bakı: İqtisad Universiteti, 2007, – 123 səh.

5. Pirişev H.K. Magistr dissertasiyası və onun müdafiəsi. Bakı: Hərbi Nəşriyyat, 2015, – 56 səh.

b) Rus dilində

6. Вербицкий А.А. О структуре и содержании диссертационных исследований / А.А. Вербицкий // Педагогика. 1994, – № 3.

7. Виноградова, Н.С. Методические рекомендации по выполнению письменных работ / Н.С. Виноградова. – М., 1998.

8. Новиков А.М. Как работать над диссертацией: пособие для начинающего педагога-исследователя / А.М. Новиков. – М, 1996, – 26 с.

9. Усачева И.В. Методика поиска научной литературы, чтения и составления обзора по теме исследования / И.В. Усачева. – М., 1980.

10. <http://www.az.wikipedia.org/wiki/Abbreviatura>.

11. “Təhsil haqqında” Azərbaycan Respublikasının 2009-cu il 19 iyun tarixli 833-IIIQ nömrəli Qanunu. <http://www.edu.gov.az>

MÜNDƏRİCAT

Giriş.....	3
1. Elmi məqalə haqqında ümumi məlumat.....	4
2. Elmi məqalənin strukturu.....	7
3. Elmi məqalənin yazılma qaydası.....	10
3.1. Sitalardan istifadə qaydaları.....	13
3.2. Məqalədə materialın şərh edilməsi.....	14
3.3. Terminologiya.....	14
3.4. Mənbələrin axtarışı və onlarla iş.....	15
3.5. Mətnin yaradılması və onun ümumi tərtibat tələbləri.....	16
4. Elmi məqalənin yazılış üslubu.....	16
5. Məqalənin yazılma qaydaları.....	19
5.1. Nömrələmə.....	20
5.2. İllüstrasiyalar.....	20
5.3. Cədvəllər.....	21
5.4. Düsturlar.....	22
5.5. Bibliqrafik istinadlar.....	22
5.6. Abbreviaturalar.....	23
5.7. Ədəbiyyat.....	24
6. Məqalənin yoxlanması və qiymətləndirilməsi.....	27
7. Terminlər lüğəti.....	28
ƏDƏBİYYAT.....	31

Çapa imzalanıb 07.04.2015. Ofset çap üsulu.

Formatı 60x84 ¹/₁₆. Fiziki ç.v. 2. Sifariş 366.

Hərbi Nəşriyyatın mətbəəsində çap olunmuşdur.

Bakı, akademik Ş.Mehdiyev küçəsi,

«Qızıl Şərq» hərbi şəhərçiyi